

עם "הפדנוג":

באוסטריה-אונגריה:

לשנה: 15.50 קראנען, לחצי שנה: 7.75 קראנען, לרבע שנה: 3.90 קראנען.

ברוסיה:

לשנה: 6 רויב, לחצי שנה: 3 רויב, לרבע שנה: 1.50.

בשאר ארצות:

באשכנז לשנה: 18 מארק, באנגליה לשנה: 12 שילינג, בשאר

ארצות לשנה: 17 פֿרנק, בארץ ישראל לשנה: 16 פֿרנק.

בעד חלוף האדריסה 20 קאפ.

מחיר מודעות: בעד כל שורה קטנה פֿמיט 38 ה' 15 ק'.

תנאי החתימה.

באוסטריה-אונגריה: לשנה: 10.50 קראנען, לחצי שנה: 5.25 קראנען, לרבע שנה: 2.70 קראנען.

ברוסיה: לשנה: 4 רויב, לחצי שנה: 2 רויב, לרבע שנה: 1 רויב.

בשאר ארצות: באשכנז לשנה: 9 מארק, באנגליה לשנה: 8 שילינג,

בשאר ארצות לשנה: 11 פֿרנק, בארץ ישראל לשנה: 10 פֿרנק.

החותמים לשנה שלמה יקבלו בסוף השנה תשורה יפה הנם.

דמי החתימה יוכלו לשלם גם לשעורין: 2 רובל בעת החתימה, ושני

הרובל הנותרים בראשית הרבע השני (ובשאר ארצות בכסף

המדינה לפי הקורם).

מחיר כל נומר 10 קאפ, 25 העללער.

Krakau, 8 April (26 März) 1903.

גליון בהדפס.

קרקאי, יום ד', י"א ניסן תרס"ג.

הבן: גודד אליהו (שיר), כרמלי. — חג-הפסח (תמונה), מ. ב. לובניק. — רעמסס השני (ציור). — מהר"ל מפרג (הגדה לפסח), יגאל הכרמלי. — הסדר (ציור), ג. משורני. — שאול "פה-נעול" (תמונה), י. שטנברג. — כרטיס-הכניסה (ספור, סוף), י. ב. לבנו. — נקמת הפיל (בדיחה עם י"ב ציורים), מ. ג. וורמן. — חדשות. — ים-סוף (ציור). — חליפות מכתבים בין קוראי ה"עולם-קטן". — פתרוני חידות. — נרבות. — מודעות.

הננו מתכבדים להזכיר את מנויי ה"עולם קטן" כי הגליון הזה הוא האחרון לרבע הזה (השני) ואלה שנמנו רק על רבע שנה (או על חצי שנה מראשית שנת תרס"ג) יואילו להודרו ולחדש את חתימתם. לכל תהיה הפסקה במשלוח הגליונות אליהם. המחדשים את חתימתם יואילו לשלוח אלינו את האדריסא הנדפסת שלהם או להודיענו את המספר שעל אדריסתם בדיוק.

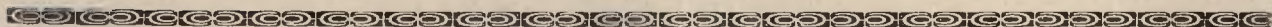
מפני שהתרבו המנויים על ה"עולם קטן" ברבע האחרון יותר מאשר חשבנו והאכס' שנדפסו לא הספיקו לכל המנויים והוצרכנו להדפיס את הגליונות החסרים במהדורה שניה, והדפסת המהדורה השניה דרשה זמן ידוע, ולכן לא קבלו המנויים החדשים את הגליונות הראשונים זמן ידוע וזה גרם בכלל מעצורים במשלוח עלי העו"ק להמנויים במועדם.

עתה כבר נגמרה הדפסת המהדורה השניה של העלים החסרים, והוסרו כל המעצורים שהיו במשלוח העו"ק, ומעתה יוכלו המנויים להיות בטוחים, כי עלי העו"ק ישלחו במועדם.

המו"ל.

חג הפסח.

(תמונה).

ערב פסח.

השמש יצאה על הארץ וקרניה הראשונים חדרו לביתו הקטן של רבי יואל הקנני רק בעד נזית הסלון העליונה.

ובנו יחידו של רבי יואל, אליה הקטן, ילד בן שמונה שנים, שכב בבר על משכבו בעינים פקוחות, ולא חפץ עוד לישן. הוא שכב לו על מצעו הכד והביט בענג על הנקיון והטהר שבכל פנות הבית: התקרה והקירות לבנים כשלג, הסלונות מרחצים ומשפשים היטב היטב; השלחן והספסלים נראים כחדשים; אמו לא חסה על שמלה ותרחצם ותשפשפם בחול, ותגררם בסבון שלש פעמים זו אחר זו - ורצפת הבית גם היא נקיה כמעט בדרך השלחן.

לא - חשב אליה הקטן בלבו - היום לא אישן עוד. והוא מבין את עצמו לקום.

למה, בני, כה תשכים לקום? - שאלתהו אמו בראותה, כי הוא מרים את ראשו. ישן, בני, ישן - הוסיפה אמו בקול רך ומלא אהבה - הלא הסדר הראשון היום בערב - התעד? - ועליך לשאל "ארבע קשיות", ואם תשכים כה לקום תרדם בראשית הערב, ולא תוכל לא לשאל את קשיותיך ולא לשנות "ארבע כוסות" ולא כלום. שכב אפוא, בני, שכב וישן!

היא היטיבה את מבטתו והחליקה בידה על לחיו ונפלד לה.

ואליה הקטן סגר את עיניו וישכב רגעים אחדים מבלי נוע. אורב הוא את אמו המוכה והוא רוצה בכל לב לעשות לה "נסת ריח" ולישן עוד מעט.

אך עד מהרה פקח שנית את עיניו. הוא זכר פתאם את כל הענג הנכון לו ביום הזה: בעור שעות אחרות, יעלה אל תחת הנג דרך החור הצר, אשר בפנה שם מלמעלה, ויבדר שם מתחלה סביב המעשנה את כל כלי החמץ שיושימו לו, ואחר כן יושיט הוא לאביו את כל

כלי הפסח: את הקערות היפות ואת הכוסות המצירות, ובנפים תלא יוכל גם להביט ממרום שבתו הרחוק הרחוק אל השדות ואל היערים...

עודנו שוכב ומדבר לנפשו, ונהה שלה פתאם באנניו קול קציצה בסבין.

- אמי קוצצת את צפרני התרנגולות השחומות - אמר לנפשו - ועוד מעט ותנתחן.

והוא קופץ מהר מעל משכבו לזכש את מכנסיו ורץ אל המטבח.

- הוי, הוי! - קרא בקול צוהל - מה רבו חלמוני הביצים בבטן התרנגולת! התבשילי לי, אמי, לפנות ערב אחרות מהן?

- אכשיל לך, בני, אכשיל לך.

- ונהו קרקקו, אמי?

- כן, בני, והו קרקקו.

- ונה - הבכד? הוי, אמי, לפנות ערב תצלי לי את הבכד הזה! הוי, אני זוכר, בכד של תרנגולת מתוק מאד!

- אני אעלה לך גם את הבכד, אך הנה לי בן מקשיב.

- ונה, אמי, מה זה? ושם עוד - מה שם?

ואם אליה עשתה בדיה את מלאכתה ובפיה ענתה לו על כל שאלותיו.

בנפים בא גם רבי יואל ובקדו אברומה⁽¹⁾ גדולה, והיא עודנה מפרפרת.

- הוי, הוי! - קרא אליה הקטן ועיניו אורו מרב שמחה - הביטי, אמי, הנה סי, הנה מקפץ!

- התדעי שרה, איה השנתי אברומה מוכה כזאת? - פנה רבי יואל אל אשתו.

- איה? מידי מי?

⁽¹⁾ אברומה, Лейза בראסעני.

— מידי אלפסי מברנו. בשוק היו נדגים ביקר גדול, ולבן נמלכתי והלכתי אל אלפסי נדג היושב על שפת הנהר. אני הולך לי כה במסלה המובלת אל ביתו והנה קול קורא אלי. הבשתי אל הנהר, והנה הוא אלפסי עולה על החוף מדינו וסלו מלא דגים חיים. אז בחרתי לי את האברוקה הזאת ואמחר להביאה אליה.

— טוב מאד, ענתה שרה בשמחה. — נעמה דרושים לי אחרים מבלי הפסח: שתי גפרות סרס גדולות, אחת לשטיפת התרנגולת ואחת לשטיפת האברוקה.

— כן, כן, אבא. — קרא אליה ויאסו את אביו בשופי ידיו. — העמידה נא אבא את הסלם, ועליתי אל תחת הנג ואוריד את הקערות ואת הסירות.

— חכה, בני. — אמר אליו רבי יואל — בעוד שעה נאכל את סעדת החמץ האחרונה. בי היום — הלא תדע? — מתר לאכל חמץ רק עד השעה העשירית, ועתה בקר הגיעה השעה התשיעית. — ואז נעלה בראשונה את כל בלי החמץ, ואחר נוריד את בלי הפסח בלם.

וכבי יואל הלך אל החדר השני ויקח את בים הטלית והתפלל.

— עתה, בני, גלך להתפלל. — פנה אל אליה הקטן. הנער לקח את סדורו וילך בלי חמרה אחרי אביו. בשוקם בפניה הנה בקר הכל מוכן לסעודה: על יד הפתח במטבח עמדה הסבה הנדולה, שכל ימי החורף היו בה מפוחי אדמה, ועתה היא משמשת לשלחן והיא מכסה במפה ישנה ומלווה. על המפה היו מנחות שלש חלות חמים ועמדו שלש פוסות וכד חלב; ספסל לא היה לפני הסבה — אך קרש ארץ היה מנח על שני גורי עצים שעמדו כנס.

אביו ואמו נטלו את ידיהם וישבו בזהירות רבה על שני קצות הקרש המתנענע. אליה הקטן נטל גם הוא את ידיו וישב באמצע.

— מדוע לא תאכל, בני? — שאלתהו אמו, בראותה כי הוא חפץ בקר לקום ממושבו. — הלא תדע, כי עד הערב אין מה לאכל ביום הזה: החמץ אסור והמצה גם היא איננה מותרת.

אך אליה לא אכל עוד; הוא לא חדל לחשב על אדות הסלם והנג. לסוף בלמה גם הסעודה, כל בלי החמץ הוצאו החוצה על יד הקיר, והסלם העמד גשען אל החור, אשר בפנת הנג.

ואליה קפץ על הסלם והחל לטפס מעלה מעלה ואביו עולה גם הוא אחריו.

— אנה תביט שם? — שאל האב.

— הוי, הוי! — קרא הנער מבלי ענות על דברי אביו — אני רואה הרחק, הרחק מאד!

— בא מהר אל תחת הנג! — גער בו אביו. — הן תפל חלילה מעל הסלם.

— עתה הנני תחת הנג — הריע אליה בשמחה בעבר רגע ובטמ מן החור.

— טוב, בני, אמר לו אביו. — שב שם ואל תוצא את ראשך החוצה. הן תפל חלילה ארצה; אני אעלה לך את בלי החמץ, ואתה תסדרם כמו בשנה שעברה — הלא תדע איפה? — בפנה הימנית מאחרי המעשנה.

אך אליה כמו לא שמע את דברי אביו ויקרא במקום: הוי, הוי! מה טוב ומה נעים שם במרחק! הנה שם על האחו ממילות לכן: שתי חסידות גדולות ומנקרות בסרטומן הארץ וחופרות שם דבר-מה... לו יכלתי לצודן, כי עתה אולי הפכתי עליהן — הלא הן כל כך גדולות וכנפיהן כל כך רחבות! — אך הנה הן מתרוממות מעל הארץ... בסרטומן יש אינה דבר שחור... הן עפות ישר אלינו...

— חסידה! חסידה! פש-פש-פש! חסידה! חסידה! חסידה! פש-פש-פש! — החל אליה לשיר את שירת הילדים בראותם חסידה עפה.

— הא לך שתי גפרות — הפסיקו אביו פתאום. — קח והעמידן על מקומן.

אליה לקח מידי אביו את שתי הגפרות, אך בטרם העמידן על מקומן החל להקיפו בשאלות: אם תחסידות האלה הן אותן החסידות, שראו פעמים אחרות בקוץ העבר על עץ גבסה אצל בית המרחץ? ואם יוכל איש לרכב על גבן בין בגביהן הגדולות ולהאחז בשתי ידיו בצנאקן הארץ לבל יפל לארץ?

— שוטה קטן. — ענהו רבי יואל כשחזק — הקאית מניחך שירכב איש על אינה עוף? — ובברו יבר להעלות עוד בלים שונים.

— אכל הרבי. — קרא הנער. — הרבי ספר לנו פעם אחת, כי לפנים היה מלך אחר גדול, אלפסנדר מוקדון שמו, והוא רכב ועף על גשר עת רבה מאד; הוא ספר לנו כי אלפסנדר מוקדון אחז בידו בידון, ונתיבת בשר תחובה עליו לא רחוק מחרטום הנשר, ולכל צד שהטה את בידו, שמה עף הנשר; הנשר חשב שאם יעוף אחרי הקשר, וישגנו מהרה, ולא הבין, כי הקשר עף אתו יסר.

— בדבר הזה — החל רבי יואל... —

אך הנער לא נהג לדבר ויוסף: הרבי ספר לנו, כי ברכב כה אלפסנדר מוקדון על הנשר נפלה פתאום חתיכת הקשר מעל הכידון, והנשר החל לזרז מטה; אז מהר אלפסנדר מוקדון ונחתך מירכו חתיכת הקשר אחרת, ושימנה על הכידון ויוסף לעוף על הנשר מעלה מעלה.

— בדבר הזה — באר לו רבי יואל — היה לפנים

— מידי אלפסי מברנו. בשוק היו נדגים ביקר גדול, ולבן נמלכתי והלכתי אל אלפסי נדג היושב על שפת הנהר. אני הולך לי כה במסלה המובלת אל ביתו והנה קול קורא אלי. הבשתי אל הנהר, והנה הוא אלפסי עולה על החוף מדינו וסלו מלא דגים חיים. אז בחרתי לי את האברוקה הזאת ואמחר להביאה אליה.

— טוב מאד, ענתה שרה בשמחה. — נעמה דרושים לי אחרים מבלי הפסח: שתי גפרות סרס גדולות, אחת לשטיפת התרנגולת ואחת לשטיפת האברוקה.

— כן, כן, אבא. — קרא אליה ויאסו את אביו בשופי ידיו. — העמידה נא אבא את הסלם, ועליתי אל תחת הנג ואוריד את הקערות ואת הסירות.

— חכה, בני. — אמר אליו רבי יואל — בעוד שעה נאכל את סעדת החמץ האחרונה. בי היום — הלא תדע? — מתר לאכל חמץ רק עד השעה העשירית, ועתה בקר הגיעה השעה התשיעית. — ואז נעלה בראשונה את כל בלי החמץ, ואחר נוריד את בלי הפסח בלם.

וכבי יואל הלך אל החדר השני ויקח את בים הטלית והתפלל.

— עתה, בני, גלך להתפלל. — פנה אל אליה הקטן. הנער לקח את סדורו וילך בלי חמרה אחרי אביו. בשוקם בפניה הנה בקר הכל מוכן לסעודה: על יד הפתח במטבח עמדה הסבה הנדולה, שכל ימי החורף היו בה מפוחי אדמה, ועתה היא משמשת לשלחן והיא מכסה במפה ישנה ומלווה. על המפה היו מנחות שלש חלות חמים ועמדו שלש פוסות וכד חלב; ספסל לא היה לפני הסבה — אך קרש ארץ היה מנח על שני גורי עצים שעמדו כנס.

אביו ואמו נטלו את ידיהם וישבו בזהירות רבה על שני קצות הקרש המתנענע. אליה הקטן נטל גם הוא את ידיו וישב באמצע.

— מדוע לא תאכל, בני? — שאלתהו אמו, בראותה כי הוא חפץ בקר לקום ממושבו. — הלא תדע, כי עד הערב אין מה לאכל ביום הזה: החמץ אסור והמצה גם היא איננה מותרת.

אך אליה לא אכל עוד; הוא לא חדל לחשב על אדות הסלם והנג. לסוף בלמה גם הסעודה, כל בלי החמץ הוצאו החוצה על יד הקיר, והסלם העמד גשען אל החור, אשר בפנת הנג.

ואליה קפץ על הסלם והחל לטפס מעלה מעלה ואביו עולה גם הוא אחריו.

— אנה תביט שם? — שאל האב.

— הוי, הוי! — קרא הנער מבלי ענות על דברי אביו — אני רואה הרחק, הרחק מאד!

בשובו עם אביו מבית התפלה היה קבר הכל מוכן. במקום מושב האב היתה מתקנת "משת הסבה"; על השלחן עמדו הבוסות כל אחת על מקומה הראוי לה. באמצע השלחן עמד בקבוק יפה מלא יין ועל ידו הצלחת עם תירוש, הכרפס, הכרעה, המרור והחרסת - ונשבו אל הסדר.

אלה תקמן שאל את הקשיות "כטוב טעם ובשפה צחה! וגם את כל ההנה קרא ונדבר, לשמחת לב הוריו בקולו הכבד והנעים.

— מדוע לזכרים בלילה הנה את הקיטל? — שאל אלה את אביו בעת הסעודה.

— הקיטל — אמר אביו — הוא סמן של צער ודאגה. נען כי הוא בגד מתים העליון; עתה אנחנו חוננים מועד צאתנו לפני אלפי שנים מעבודת לחרות. אנחנו חוננים מועד היותנו לעם חפשי ועומד ברשות עצמו. אצל הן גם עתה עבדים הננו כי בגלות אנחנו רחוקים, רחוקים מארצנו הטובה והנעימה... ולכן אנחנו לזכרים בלילה הנה את הקיטל לאות, כי בכל עת ובכל שעה, בימי חול ובימי חג, תמיד אנחנו זוכרים את ארצנו השוממה ותמיד אנחנו שואפים לשוב אליה. תמיד, נעמה בלמן חרותנו עוד יותר. בן, בני עוד שוב נשוב לארצנו, לארץ ישראל, ועוד נהיה לעם חפשי עם חכם ונדרל וטוב, באשר היינו לפניכם.

ורבי יואל ספר לבנו כי קבר החלו היהודים לשוב לארץ ישראל, כי קבר נשנם שם ילדים, המדברים עברית ואוכלים עגבים מפרמי אבותיהם, ועוד דברים יפים באלה. ואלה תקמן ישב כל העת לדבר אביו את דבריו ונקשב וישמע.

באשר בלו לאכל את הסעודה הגביה רבי יואל את הכר מעל משת הסבתו, קנסת משם את האפיקומן, אשר טמן שם עוד בראשית הסדר, והנה האפיקומן... איננו!

רבי יואל ואשתו הביטו זה על זה וישחקו ואליה תקמן התאדם מעט וישחק גם הוא.

— ומה חפצה, בני, הפעם בעד השבת האפיקומן? — שאלהו רבי יואל במאור פנים.

— הפעם, אבא — ענה הנער — אני חפץ כי תמכר את ביתך ואת חנותך ונפע כלנו לארץ ישראל. אני וחפץ כי בשנה הבאה נהיה בארץ ישראל...

— אמן, בני — קרא אביו וישקדו על מצחו.

ואמו קמה ממקומה ותנש אליו ותתחבקהו ותלחצהו אל לבו ותשקדו בכל עו אהבת-דאם...

— בן יקר! בן נחמד! בן חכם וחביב אמה לי! — קראה בין גשיקה לגשיקה.

ומאז לא נשמע עוד, כי יעוף איש על נשר, וגם זאת עלה לדעת, כי הנשר הוא הרבה גדול מהחסידה.

— עוד גדול מהחסידה! — השתומם הנער — הו, הו, הו!...

רנעים רנעים עברו בדמיה. כלי החמץ העלו ואלה תקמן קבר החל להושיט מן החור את כלי הסס — והנה נשמע עוד פעם קולו הצוחל: — הו, הו! שם הרחק בער אני רואה ענלה נוסעת! היא רתומה לשני סוסים וכאדם רץ סבה — הו, מה חפצתי לגסע על ענלה כזאת!

— מהרה, בני, מהרה — ורחוה אביו — הלא ערב פסח היום, השבועה? ועוד עלי ללכת לקנות יין ומי דבש. הנער חפץ מאד לראות אנה תפס הענלה, אך מצות אביו חזקה עליו, והוא מהר להושיט לו את כלי הסס כלי הסעודה.

עברו רנעים רנעים ואלה היה קבר למטה; ורבי יואל ואשתו החלו לשאת את הכלים הביתה.

— ומה אשא אני? תנו גם לי איזה דבר לשאת — התחנן אליה תקמן.

— קח לך את הבוסות — אמר לו אביו — אך השמר לך פן תשברן.

אלה לקח את הבוסות וישאן בזהירות רבה, ועל כל הדרך הבריו בקול שמחה: בוסות של פסח! בוסות של פסח! בוסו של אליהו הנביא!

באשר הובאו כלי הסס הביתה, הלך אליה לראות בשרף אביו את החמץ, אך כאשר הלך אביו חנניה לא מצא עוד אליה כל ענין לפניו. הוא נסה אמנם לחזר על ההנה ושיר השירים, אך עד מהרה החל לנכנס, ואמו השכיבתו במטה וישן.

באשר תקין משנתו היה קבר השלחן מבסח במטה לבנה בשלג; בקצהו האחד, במקום מושב אבא, היו מנחות שלש מצות, מבסות במטפחת לבנה גם היא, ועל ידן עמד בקבוק גדול מלא יין; בקצהו השני עמד מנורות הנחשת המבריקות וגרות גדולים תחובים בהן.

— הטיבות, בני, לעשות בשבועה לישן — אמר אליו אביו בנשנתו אליו — עתה אני כמות, כי לא תישן בעת הסדר, אך עתה קומה, בני, ורחץ ולבש בגדיך החדשים, כי בעוד שעה עלינו ללכת לבית המדרש.

— ומתי? — שאל הנער וישפשף בידו האחת את עיניו מתי אכל את החלמונים ואת הקבר של סרגלית, שהבטיחה לי אמה?

— באשר תרסן, בני — ענהו אביו ונרימהו מן המטה. ואלה תקמן מהר אל המטבח וירחץ ראשו ופניו וידיה "לכבוד יום טוב" ויאכל את הקבר ואת החלמון, אשר חבו לו קבר על קצה השלחן. אחר לבש את בגדיו החדשים, וילך עם אביו לבית התפלה.

מִהַר"ל מִפְּרָג.

(הנדה לפסח).

ממ

וַיָּמִים רַעִים בָּאוּ לְגוֹלֵי יְהוּדָה הַנָּדִים בְּכָל אֲרָצוֹת
תָּבֵל. נִהְיָ נִחְלִי כִּם שְׂטָפִי מִקְצֵה הָאָרֶץ וְעַד קֶצֶה.
וְהֵם דָּם בְּנֵי צִיּוֹן הַיְּקָרִים הַנִּשְׁעִים וְנָדִים בְּנֶגֶד וַאֲנִים
שׁוֹכְחִים וַאֲנִים יְכּוֹלִים לְשַׁכַּח אֶת אֲרָצָם וְאֶלְהֵיהֶם.
אֲלֹפֵי מְדוּרוֹת וּמוֹקְדֵי אֵשׁ נִעְרְכוּ מִקְצֵה הָאָרֶץ וְעַד
קֶצֶה לְתַעֲלוֹת עַל הַמּוֹקֵד אֶת הַנְּשָׂאִים בְּנַפְשׁוֹתָם —
וְהַנְּשָׂאִים הָאֵלֶּה בְּנֵי צִיּוֹן הַנֶּאֱמָנִים הֵם. הַנִּשְׁעִים וְהַנָּדִים
בְּנֶגֶד וּמִקְדָּשָׁם וַאֲנִים יְכּוֹלִים לֹא-לִקְוֹת לְשׁוּב וּלְהִיּוֹת
לְעַם חֲפָשִׁי לְעַם גָּדוֹל וְלֹאזֹר עוֹלָם בְּאֲרָצוֹ.

וְהַנִּשְׁעִים הַזֵּלֶכִּים וְרַעִים, וְהַנְּשָׂאִים הַזֵּלֶכִּים וְכַבִּים,
וְהַנְּשָׂאִים הַזֵּלֶכִּים וְנִשְׁוֹת. גּוֹלֵי יְהוּדָה נִרְשָׁו מִשְׁבַּת בְּעָרִים
יַחַד עִם יִתְרֵי הָעֹזְרִים וַיְהִי כְּלֹאִים בְּרָחוֹב צֶרֶת אֶחָד מִקֶּרֶךְ
חֹמֶה, אֲשֶׁר קָרְאוּ לוֹ "גִּיטוֹ". אֲךָ לֹא אֶחָת נִהְפָּד הַנִּשְׁוֹת לְגִיטוֹ
הַרְבֵּה; לֹא אֶחָת נִהְפָּד הַנִּשְׁוֹת לִים שֶׁל אִשׁ, אֲךָ — רָאָה זֶה
פְּלִא! — בֵּית הַכְּנֶסֶת הַיָּשָׁן הַעוֹמֵד בְּלֵב הַנִּשְׁוֹת, בֵּית הַכְּנֶסֶת
הַבְּנוּי מֵאֲבָנֵי הַמִּקְדָּשׁ, עוֹרְנוֹ עוֹמֵד וְנִקְוָה. בּוֹעֵר הוּא כְּאֵשׁ
וַאֲנֵינוּ אֵבֶל. וְהוּא עוֹמֵד וּמַחֲבֵה לְיוֹם הַגָּדוֹל, אֲשֶׁר יִחְלְצוּ
מִמֶּנּוּ אֶת אֲבָנָיו לְכָנוּת כֶּהֱנִי שְׁנִית אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַגָּדוֹל
לְאֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל; עוֹמֵד הוּא וּבְנֵי צִיּוֹן בּוֹנֵי עוֹמֵם בָּאִים
לְתוֹכוֹ וּמִתְפַּלְלִים בּוֹ לְאֱלֹהִים:

וְתַחֲנוּנָה עֵינֵינוּ בְּשׁוֹבָה לְצִיּוֹן!

מִתְפַּלְלִים וּמִקְדָּשִׁים בְּכָל לֵב וְנַפֶּשׁ.

וְשֵׁם הַרְבֵּה הִגְדָּה בְּנֵי צִיּוֹן לְתַהֲלָה גַם מֵעַבֵּר
לְחֻמּוֹת הַנִּשְׁוֹת כְּשֵׁם אֶחָד הַקְּדוּשִׁים אֲשֶׁר בְּאֲרָץ. פְּעָמִים
רַבּוֹת חֲשָׁבוּ צוֹרְרֵי הַיְּהוּדִים מַחֲשָׁבוֹת רָעָה עַל הַיְּהוּדִים,
וַיַּעֲלִלוּ לָהֶם עֲלִילוֹת בְּרָשָׁע לְהַשְׁמִידָם וּלְהַכְרִיתָם וּפְרָם
מִן הָאָרֶץ. אֲךָ הַרְבֵּה הִגְדָּה סֶכֶל תְּמִיד אֶת כָּל עֲצוֹמֵיהֶם;
וְהוֹכֵם הַזֵּכִּים תְּמִיד, כִּי אֲךָ בְּשֶׁקֶר מִתְאַנִּים הַצּוֹרְרִים לְבְנֵי
עַמּוֹ, וּמוֹשְׁלֵי הָאָרֶץ הַאֲמִינִי לוֹ וְלֹא נִתְּנוּ אֶת הַצּוֹרְרִים
לְנַגֵּעַ בַּיְּהוּדִים לְרָעָה.

וְכֵן מוֹמֵר אֶחָד הִנֵּה בְּפָרָג אֲשֶׁר עָלָה לְהַגְדָּה נִהְיָ
אִישׁ סוֹדוֹ שֶׁל הַקְּדָמוֹן הַגָּדוֹל הַיּוֹשֵׁב בְּעִיר הַהִיא. הַבּוֹגֵר
הִנֵּה שָׂגָא אֶת בְּנֵי עַמּוֹ לְפָנִים מִכְּלִית שְׂנְאָה, וְיִתְבַּל תְּמִיד

רַב הִנֵּה בְּעִיר פָּרָג הַגָּדוֹלֶה, אֲשֶׁר בְּאֲרָץ בִּיהֶם,
וְשֵׁמוֹ רַבִּי לִוִּי. נִהְיָ הַרְבֵּה הִנֵּה אִישׁ צָדִיק וְקָדוֹשׁ מְאֹד;
וּבְכָל אֲשֶׁר נִדְּלָה צִדְקָתוֹ בֶּן רַבָּה חֲכָמָתוֹ בַּתּוֹרָה וּבְכָל
דְּבַר מִדָּעָה, וּבְכָל אֲשֶׁר רַבָּה חֲכָמָתוֹ בֶּן גָּדְלָה עֲנֻתוֹ וְנִשְׁבָּתוֹ
לְכָל תְּאֵדָה הַנִּבְרָא בְּצֶלֶם אֱלֹהִים. הוּא חֶסֶד סִפְרִים רַבִּים
וְנִכְבָּדִים מְאֹד, סִפְרִים הַמְּלָאִים חֲכָמָה עֲמֻקָּה וְנִשְׁבָּת אֱלֹהִים
וּבְקִיאוֹת רַבָּה בַּתְּלָמוֹד וּבְכָל דְּבָרֵי חֲכָמֵינוּ הַגָּדוֹלִים מְדוּר
דוֹר. וַיֵּצֵא לוֹ שֵׁם בְּכָל הָאָרֶץ וַיִּקְרְאוּ לוֹ מִהַר"ל (לֹא מִרָא):
מוֹרְנוּ הַרְבֵּה רַבִּי לִוִּי מִפְּרָג.

וְכָל בְּנֵי פָּרָג, הָעִיר הַגָּדוֹלֶה לְאֱלֹהִים, בַּיְּהוּדִים כְּעַם
הָאָרֶץ, מְכַבְּדִים וּמְנַשְׂאִים אֶת הַרְבֵּה הִגְדָּה, וְהִנֵּה בַּיְּהוּדִים
דְּבַר רִיב וּמִשְׁפָּט בֵּין יְהוּדִי וּבִיהֶמָּה, אוֹ גַם בֵּין בִּיהֶמָּה
לְבִיהֶמָּה — עַד הַרְבֵּה הִגְדָּה יְבוֹא דְּבַר שְׁנִיָּה, וּבְכָל אֲשֶׁר
יִחַרְץ מִשְׁפָּטָם בֶּן יָקוֹם; כִּי בְּדֶבֶר הָאֱלֹהִים בֶּן הָיָה דְּבָרָיו
בְּעֵינֵיהֶם. נִהְיָ רַבִּי לִוִּי לְכַבֹּד וּלְתַפְאָרֶת לְעַדְתּוֹ.

וְעַתָּה הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּפָרָג עָדָה גְּדוֹלָה וְעִמְקָה, וְלֵה
בֵּית הַכְּנֶסֶת עֲתִיק הָאֵל הַנִּבְלָא בְּמִרְאֵהוּ וּבְכַנְיָהּ מִבֵּית
וּמִחוּץ. וְזִכְרֵנוּ הָעִיר הַהִיא הִיוּ מִסְפָּרִים עָלֵיו בְּדִבְרֵים הָאֵלֶּה:
כְּאֲשֶׁר חֲרָבָה עִירָנוּ וְשָׁמָּה בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ בִּיְדֵי
הַרְזָמָאִים הָעֲרִיצִים, וּשְׂאֲרֵי גְבוּרֵי יְהוּדָה הִגְלוּ מֵאֲרָצָם
הַטּוֹבָה, אֲשֶׁר רוֹתָה מִדְּמָם, וַיִּתְּפוּרוּ לְאַרְבַּע רִחוּתֵי הַשָּׁמַיִם,
נִדְּחוּ רַבִּים מִן הַגּוֹלִים אֶל אֲרָץ בִּיהֶם וַיָּבֹאוּ וַיִּשְׁבּוּ בְּפָרָג,
בֵּית הָאָרֶץ הַהִיא. אֲךָ לְפָנֵי הַפָּרָדָם מִמִּקְדָּשָׁם הַהִרְבֵּה
לִקְחוּ עִמָּהֶם מֵאֲבָנֵי הַקְּדוּשׁוֹת וַיִּשְׂאוּן אִתָּם אֶל כָּל אֲשֶׁר
הָלְכוּ; וּבְכֹאֵם לְפָרָג בְּנוּ בְּאֲבָנֵי הַמִּקְדָּשׁ אֶת בֵּית הַכְּנֶסֶת,
אֲשֶׁר יִשְׁכְּבוּ בּוֹ אֶת נַפְשָׁם לְפָנֵי יְיָ. וְהַשְׁכַּע נִשְׁכְּעוּ כַּעַת
הַהִיא, כִּי בְּשׁוּב אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁבוֹת עַמּוֹ, וַיִּשְׁכְּבוּ
וַלָּקְחוּ אִתָּם אֶת אֲבָנֵי הַמִּקְדָּשׁ הָאֵלֶּה וְהַשִּׁיבִינִי יְרוּשָׁלַיִם!
לְשׁוּב וּלְכָנוּת כֶּהֱנִי אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַגָּדוֹל וְהַנֶּאֱדָר בְּקִדְשׁוֹ.
אֲשֶׁר לֹא יִתְרַב עוֹד, כִּי עוֹמֵד עוֹמֵד בִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ
וְיִתְרַב וְיִתְרַב פּוֹהֵר הַשָּׁמַיִם בְּרִקְעָה.

וְאֵלֶּם שְׁנוֹת מֵאוֹת רַבּוֹת, רַבּוֹת מְאֹד כְּבֹד עֲבָרָה
וּבֵית הַכְּנֶסֶת הַעֲתִיק עוֹרְנוֹ עוֹמֵד וּמַחֲבֵה לְיוֹם הַגָּדוֹל, אֲשֶׁר
יִחְלְצוּ מִמֶּנּוּ אֶת אֲבָנָיו לְהַשִּׁיבִין לְמָקוֹם קִדְשָׁן.

וקוראים את ההגדה בשמחה ובקנש.
 ומלך שואל את אביו על אדות הילדים העברים
 אשר היו במצרים; והאב עונה:
 "באשר ראו האמות הרחמניות, כי מחמדי עיניהן
 משלכים היאוריה; מפרפרים וטובעים לעיניהן; עובדות בתיהן
 ונמלטו אל הערות הגדולים אשר בארץ נשן, ושם ילדו
 את בניהן. אך האמות האמללות פחדו מאד פן יבאו פקדי
 פרעה אל בתיהן; ויבראותם; כי אינן שם; והלכו לשפשו ומצאון
 עם בניהן—על פן עבדו את ילדיהן הקטנים ביצר ותשכנה
 בלבבות נשברים לבתיהן.

ואלה ישראל שמע את כבי הילדים הקטנים העובדים
 ביצר וישלח אליהם את מלאכיו הטובים ואת פרוביוהרבים.
 וישאום המלאכים הטובים על בניהם המאירות, באשר
 תשאנה האמות את ילדיהן בסיון; ויניקום דבש מפרחי
 פן עדן וירחצום ברכסי טל בקר, והפרובים הקטנים אלה
 ילדי שמים הטובים, השתעשעו עמם וישמחו עליהם.
 וישכיבום בביעי שושנים, אשר היו להן לעריסות; וישירו
 להם שירי ערש נעימים, באשר תשרנה האמות לילדיהן
 בגן עדן — וינישנום.

ובבקר בבקר שרו להם שירי אנרה משירי
 הבוכבים, העולים עם נץ החמה אל הרקיע השביעי לרן
 יחד ליצור האור את שירת הבקר.

ויקיצו הילדים הקטנים משנתם הנעימה; ויראו את
 האור הנדוד; וישמעו את השירים הנעימים—וירישו ויצלהו.
 והיה בבוא המצרים הנערה לחפש את ילדי העברים,
 וישאום המלאכים הטובים על בניהם ויביאום אל אחת
 המערות הנסתרות, אשר בקטן האדמה; ואת אחת
 השמשות הורידו ממרום השמים ושימנה בתקרת המערה
 להאיר להם ולהחם להם — ולא נודע מקומם איה; ובשוב
 המצרים לעריהם ישוכו המלאכים והעלום מן המערה
 הנסתרה והשיבום אל מקומם כבראשונה.

ובאשר גדלו הילדים מעט ולא מצא להם עוד דבש
 הפרחים, אשר בגן העדן, ויביאו להם המלאכים הטובים
 מן השמים; והפרובים למדום לשיר גם המה את שירת
 הבוכבים.

ככה גדלו הילדים העברים באור ובדרור.

ואמותם הרחמניות ישובו בעת ההיא לבתיהן ובכניהן
 את ילדיהן; אשר היו בנטי לטרף לחיות הרעות אשר בגער.
 ובקצאת ישראל העבד ממצרים להיות לעם חפשי
 ויראו והנה מתנות מתנות של ילדים עולים לקראתם;
 ויקניהם פני כרובים, ועיניהם פלגי אור, וכל מראיהם —
 עז ודרור. ויביטו אליהם וישתאו להם מאד, כי לא הכירו
 ולא ידעו מי ולמי המה.

ולא הכירו גם ילדי האור והדרור את אבותיהם
 העברים המשתחררים; אך משה פן עמרם הכירם וידע, כי

תחבלות שונות להציק לאחיו בכל אשר היה לאל ידו.
 אך בפעם בפעם סבל הרב הנקן את עצתו הרעה וגם
 הוכיחו על פניו על הבגד אשר בגד בעמו ועל הרעה אשר
 הוא אומר לעשות להם חנם. אז קצף הבוגד קצף גדול
 על הרב הנקן ונחמתו בערה בו מאד. וישבע להנקם מן
 הרב נעדתו יחד. ויבא הבוגד את רבת הרב רעה לפני
 ההקמוץ, אשר קנא בכבודו הגדול של הרב היהודי ויטור
 לו איבה; ושני אלה ננעצו יחד לעשות נקמות ברב הנקן
 נעדתו יחד.

* * *

ליל הפסח, ליל האור.

השמש באה, ושערי הגיטו סגרו על מסגר במשפט
 הנימים ההם, לכל יעזו היהודים לצאת כלילה מרחוב
 בלאם. ובית הכנסת הגדול נתמלא שמחה ואור; אלפי
 גרות מאירים את הבית הקדוש תה ואלפי עינים מן הירות
 משמחה ואשר:

הסג בא, סג האור והדרור, סג הנכרונות הנעימים
 והתקות הנעימות.

ואלפי קולות משתפכים בשירה אחת גדולה ונאדרה,
 שירת הסרות הנפלאה, שירת אור העולם, ויצאה מפיו גולי
 יהודה, ועולה ומרחפת מעלה, מעלה לאל מוציאם ממצרים.
 גם כל בתי הגיטו מלאים שמחה וכל החלונות
 מפיקים אור. הנה סג החפש העקר לבני ציון הפלואים
 בכלאם, סג התקנה והחפש הגדול לעתיד לבא.

התפלה קלתה; והמונים המונים נהרו לבתיהם לערף
 את הסדר ולספר ביציאת מצרים. המלה געמה ברחוב;
 מלאכי שלום מרחפים מקצה הגיטו ועד קצהו; הכל שלו
 ושם. הכל מלא תקנה ונעימות. הילדים הטובים רצים
 וצוחלים מגיל; עוד מעט וישובו לסדר ושאלו את ארבע
 הקשיות, ואבא יספר להם את הספורים הנפלאים והנעימים,
 אשר שמעם כבר מפיו רבם בחדר, אך צמאים הם
 לשמעם ולשמעם עוד, בלי הרף, בלי הפסק.

והרב הנקן בא אל ביתו אשר ממול בית הכנסת,
 ועמו האורחים, אשר הומין אל הסדר, ולפניהם רץ בשמחה
 עמואל הקטן, בן יקוניו, הוא חכה כבר כל היום בקצרה
 רוח לסדר האהוב לו מכל חגי השנה — והנה בא!

והבית מלא אור וגיג, ופני הרב מאירים מאד, גם
 פני כל היושבים שולחן מפיקים שמחה; אך יותר מכלם
 צהל עמואל הקטן. בכריב קטן התעופף אנה ואנה וצחקו
 העליו צלצל בפעמון כסף בקר פנות הבית.

החל הסדר, הקצרה ערוכה, הכוסות מונות וכוסו
 ש אליו מתנשא מביניהן ועומד בשקיע במחשבות.
 עמואל שואל: מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?
 והרב וכל המסבים עונים בגנון עליו: עבדים היינו
 לפרעה במצרים!

וקול הדממה קורא באזנו שנית.
— לך, רועה נאמן, והצל את צאנך!
הרב נשא עיניו רגע השמיעה ונרא והנה כמו שני
כוכבים נופלים על גג בית הכנסת...
והקול קורא שלישיית:

— קום, רועה נאמן, והצל את צאנך!
אז נשא את רגליו וילך אל בית הכנסת — — —
והמון גדול לבוש לבנים ועטוף לבנים מלא את בית
הכנסת מפה לפה; ויללל אומה עולה כמו מתחיות ארץ.
ובית הכנסת רועד כלו, באשר ירעד עלה ברוח. וארון
הקדש פתוח וספרי התורה בוכים ובוכים במקרירות נוראה.
ניחי אף דרכו רגלי רבי לוי על מפתן בית הכנסת.
ותדם היללה — אף ספרי התורה בכו עוד דיוקם בכי מר
מאד...

אז ירד הרב במעלות אל הבית פנימה ויעבר בין
ההמון הרב עד גשתו אל ארון הקדש ויעל אליו במעלות
— והנה בקבוק דם נראה לעיניו מבין ספרי התורה.
אז הוציא הרב את בקבוק הדם מארון הקדש וישם
במקומו בקבוק יין.
ויקנע געלם ההמון הרב מבית הכנסת; גם ספרי
התורה עמדו דיוקם על מקומם.
ורבי לוי שב במאור פנים אל ביתו ואל אז, רחי
אשר חבו לו בתמהון וראנה רכה, וישב על מושבו, ויספר
כלם ביציאת מצרים ויהללו שם אלהי ישראל כל אותו
הלילה.

* *

הבקר אור. שמש אביב שלחה על ידי קנייה המאירים
את ברפת הקג לבני הנישו האסירים החוגגים בשמחה את
חג אורם ודורתם. ורחוב היהודים התעורר מהר נהי מלא
תנועה וחיים. המונים המונים כלם לבושים בגדי יום טוב
נוהרים אל בית הכנסת להתפלל ולהודות לאר מוציאם
ממצרים.

בית הכנסת מלא מפה לפה; גם הרב הנקנ עומד
בבך על מקום פבודו ליד ארון הקדש, והתפלל החלה.

פתאם קמה בבית הכנסת מהומה נוראה מאד:

גודד תילים חמשים כנשק פתרו את בית הכנסת
מכל עבריו, וההמון נקמולי עם חקר כהנים ובהם גם
המומר הבוגד בעמו, באו אל בית הכנסת פנימה.

למראה האורחים האלה נפלה אימת מות על כר
המתפללים, ודממה נוראה שררה פתאם בבך פנות בית
הכנסת — — —

אף הרב לבדו עמד על מקומו במנוחה ניוסף לשיר
את תפלתו.

ילדי העברים הם ונקבלם באהבה וגיל. והילדים
הביטו אל פניו המאירות בשמש ואל עיניו — תהומות
האור — ירדו מיומה הוא, וישתחו לפניו ויאמרו לו: אבינו
אתה, ואנחנו בגיד! — על כן קראו את שמם: "בני משה"
עד היום הנה.

— הנה אבא! קרא עמואל הקטן בשמחה — מה
מאד תפצתי גם אני להיות אחד מבני משה אלה!
— ברוך תהיה בני, לאלהי ישראל על הפצה זה!
והנה כאשר תגדל בני והגית בתורתנו וידעת את שפתנו
ודברת בה, ואהבת את עמנו ואת ארצנו בכל לב ובכל
נפש וישנאת את החשך והעבדות, ואהבת את האור והקדוה
— אז תהיה לבן משה.

* *

עוד מעט והגיעה תצות לילה. והמסבים העליונים
כלו את סעדתם ויברכו על המזון, והם שותים את הכוס
הרביעית, שותים ושמחים...
והנה קול בכי עצור עלה באזני הרב, והבכי מלא
תמרורים רבים מאד..

ויבט הרב מסביב — ויתחלחל.
והמסבים יושבים ושותים את כוסותיהם ואינם
שומעים ואינם יורעים מאומה:
וקול הבכי הולך ותק, הולך ומר.
מאין בא הקול? ומי הוא הבוכה בכי מר כזה?
והמסבים קוראים את ההגדה הקלה בקול שיר עלו.
נפתחה הדלת.

שפך חמתך על הגוים אשר לא ידעוך,
ועל ממלכות אשר בשמך לא קראו.
כי אכל את יעקב ואת נהדו השמו — —

קוראים כלם בשיר.
ורבי לוי איננו קורא ואיננו שר — עיניו נטויות אל
מול הדלת הפתוחה ופניו קודרים מאד:
איה אליהו הנביא? איהו?
יודע הוא, כי בכל שנה ושנה יגלה אליו הנביא
המבשר בליל הסדר, ומדוע לא יגלה אליו גם הפעם?
ויללה עולה באזניו, ויהללה מלאה תמרורים רבים
מאד.

והיללה הולכת וגדולה, הולכת ומרה...
והמסבים קוראים וממרים להם את ההגדה הקלה.
והנה קול דממה דקה קורא באזניו... והקול מלא
חמלה ורחמים רבים:

— קום, רועה נאמן, והצל את צאנך!
אז קם הרב הנקנ עומד על מקומו בקיטלו הלכן ובמצנפתו
הלבנה ויצא החוצה.
והיללה המרה גדלה שבגעתים והנה היא עולה מבית
הכנסת...

הנה! לא רק דם אדם, כי גם דם התייה והבהמה תועבה לנו! לא בקבוק דם מצאתם כי בקבוק גין לקדוש! מעמו וראו!

והקנמון והבכנים מעמו מן הבקבוק ופניהם תורו כסיד.

והרועת שמחה וגיל מלאה כרגע את בית הבכנסת. כעבר רגעים מספר יצא הקנמון והבכר פניהם נכלמים מבית הבכנסת. המה יצאו והרב נתן אות ניוסיו להתפלל לאר מושיעם.

יגאל הכרמלי.

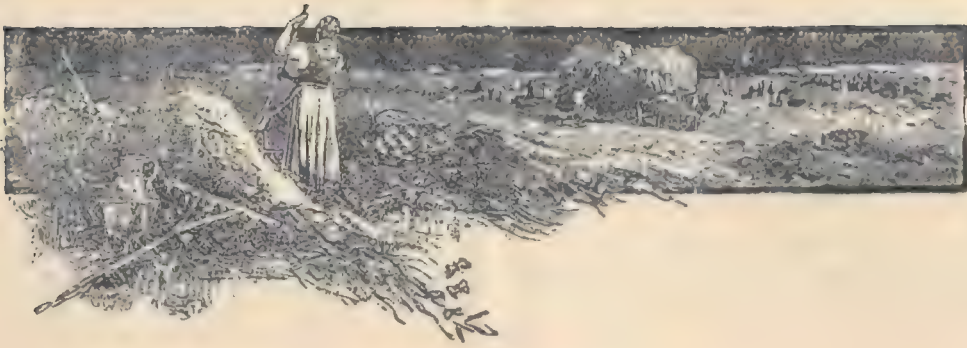
— הם, זקן! — קרא הקנמון בועם — רוממות אל ברוך וידיך קל עדתך מלאו דם נקיים! רב לכם להתחפש, שותי דמינו! עמה נתפשטם בקר מרצחים! — וברברו נגש אל ארון הקדש, והבכר המוקר עלה במעלות נפתח את ארון הקדש ויצא משם את הבקבוק ונתנה על ידי הקנמון.

— ומה תאמר עמה רוצח זקן? ידי מי שפכו את הדם הנה? — קרא הקנמון אל הרב בחמת גקם.

— מה אמר? — ענה רבי לוי במנוחה. — שמע נא את אשר אמר לך: שקר בפיך, הקנמון! ושקר בפי הבוגר

כש שאול "פה-נעול".

(תמונה.)

יושב לו שאול הקטן בחדר לפני רבו ולומר: "הי מארות ברקיע השמים"; וחפץ הוא לדעת, איפה היו השמש, הירח והכוכבים הטובים — קדם שברא אותם אלהים?

והוא מניע לפסוק: "ויאמר הנחש אל האשה", וחפץ לדעת אם הברה חזק בשפת נחשים, או הנחש הבין יספת חנה? והוא לומד פרשת גרושי האדם מתוך גרועדן... ושאול הקטן עומד ושואל: האם לא התגעגעו המלאכים הטובים והעצים הנחמדים שבגן עדן על אדם וחנה אשר שגרשו משם? והוא לומד בפרשת נח: "שנים מפל תביא אל התבה" ומפסיק ושואל: "והשור הבר והלוייתן היכן (איפה) היו?"

ומניע לקרבנו של נח, אשר הקריב בצאתו מן התבה; והרבי מבאר לו את הפסוק: "וירח אלהים את ריח הניחח".

ושאול הקטן תמיה ושואל: "הלא לשושנים ופרחים יש ריח יותר נעים, מאשר — לדם?"

ועל שאלות אלו גוער בו הרבי: "שוב!" קשיות! סתם מקשן עם-הארץ!

הפץ שאול הקטן לדעת: "למה נבראו עניים בארץ?" ואבא עונה: "אלהים אוהב עניים".

וחפץ שאול הקטן להבין: "מפני מה לא ברא אלהים את כל בני האדם עניים, כמו שהוא אוהב?"

ואז גוערת בו אבא ואומרת: "במה טרחן?" ילד זה! חשף את שאלותיו לליל הסדר!

ומאמין שאול הקטן, שבגליל פסח יענו לו על כל שאלותיו; אף כי אינו יודע מדוע דוקא אז, ולא עתה? ומה ענין שאלותיו אלה ולליל הפסח? אבל אבא אומרת כך: ויושב לו שאול הקטן ומחכה ללילות הסדר. ושאלותיו מתברכות חדשות על ישנות; והוא גם שאול לא ישאל עוד

בשהיה שאול הקטן מקיף⁽¹⁾ את אמו בשאלותיו הרבות, היתה גוערת בו ועונה בגיפה: "חשף לך את שאלותיך ללילות הסדר!"

ושאלות היו לו רבות, רבות מאד; על כן קראו לו פמקטן; אף כי באמת לא היה פמקטן כלל; אך רבה: הוא היה אוהב יותר להחריש ולשמע מה ששאלים מדברים, מאשר לדבר ולפספס בעצמו. ופעמים הרבה, בשהיה מושחק עם חבריו על שפת הנחל, היה קם פתאום ומתרחק מהם, וישב לו בדר על החף לספר את הקמטים, אשר על פני הנחל, ולרדף בעיניו אחרי תגלית הרצים הלאה הלאה; ואז היו חבריו קוראים לו בשמו וצוחקים עליו בקול — והוא מחריש באלם וכהריש; על כן גם כנו לו הנערים שם: "שאול-פה-נעול!"

אבל שאלותיו היו רבות מאד; ואף התחיל לשאלנה (מגב) שאלה על שאלה; והגדולים שומעים — משתאים, בלי דעת מה לענות, ומגיעים עליו בתת ואומרים: "במה פמקטן נער זה!"

והרבי בחדר שומע את שאלותיו ופוסק ואומר: "סתם מקשן⁽²⁾ עם הארץ!" ואבא מתחת אותו בקצר רוח ואומרת: "חשף לך את שאלותיך ללילות הסדר בפסח!"

הפץ שאול הקטן לדעת, מפני-מה יוצא הברק הפאיר ונוצץ בל-בך — הנקא מתוך עבים שחורים? מדוע נראו הכוכבים הטובים, הפזוירים — הנקא מתוך החשף? מדוע זה התגלשו בגי האדם פה בעמק? והלא מוטב היה להם לבנות להם בתים שם על ההר מסביב, מקום שהשמים נשענים על הארץ!

ועל שאלות כאלה היו עונים לו: "במה פמקטן נער זה!"

⁽¹⁾ מרבה עליה.

⁽²⁾ מרבה.

⁽³⁾ מי שמקשה קשיות הוא הריזומ.

⁽¹⁾ עור הפסם.

⁽²⁾ מטרים את אחרים.

לו שאלות חדשות; אך ביום "ערב-פסח" הפית שאול הקטן את דעתו משאלות. הוא ישב כל היום והחזיר את עצמו, שלא יקרהו היום בערב מה שיקרהו בשנה שעברה ולפני שנתים: הוא שחק והשתובב אז כל היום, עד כי ענה מאד ולפנות ערב נרדם ויישן כל הלילה, גם את הקשיות לא שאל; וביום הראשון של חג שחק אז כל היום באגוזים, עד כי עיפה נפשו ותהטפהו שנה במרס שב אבא מבית הכנסת, ויישן גם כליל הסדר השני. הוא יודע את סדר הלילה רק מתוך "קדיש ורחץ", שלמדו רבו בהגדה, אבל בעיניו לא ראהו עוד.

ובשנה הזאת נזהר שאול הקטן לנפשו; לא השתובב, לא רץ בחוצות; נלחם בנפשו ויוכל.

ובשישי אבא על מפת ההסבה; והגיע הזמן לשאל — התחיל שאול הקטן בארבע קשיות, שאינו שלו — שלמדו הרבי לשאל: "אשלים נא את חובי זה לאבא — אמר הנער אל לבו, — ואחר אשאל את שאלותי!"

אבל כאשר נמר שאול את הקשיות — פתח אבא וקור על "מה נשתנה" שלו ונמר, והתחיל "עבדים היינו" ומשלב בנגונים עגון לעגון: מעשה כרבי אליעזר... אמר רבי אלעזר... ברוך המקום... בלי הפסקה.

שאול הקטן מסתכל באביו, רודף אחריו בעיניו להשיגהו באיזו הפסקה קצרה, כדי שיעצרהו ויציג לפניו את כל שאלותיו. היי שמהמין עד כה! יותר לא יחכה! לדעת הוא הפין!

אבל אבא מתחיל וגומר, גומר ומתחיל; הענינים משלבים, מקום ההפסקה ממלאים סלסולי הנגון של ההגדה, שהיו אמנם געימים מאד לאוזני שאול.

אבא הגיע ל"רחצה". תפץ שאול לשאל; אבל ראה הוא, שאביו עסוק בנמילות הידים ונגיבתן, בכרכות ובאבילות מצה. הוא מביט אל אביו למצא אותו פנוי זמן מה. בין מצה למרור מצא רגע פנוי, והוא מתחיל בשאלותיו.

אבל אבא מפסיק, מראה באצבע על שפתיו: "גו, א, מרור! אסור להפסיק!"

שאול מתריש לפי שעה.

ואבא לוקח מרור, מחלק לכל המסבים ונותן גם לשאול הקטן את חלקו. הוא ראה את אבא שם את המרור בתוך פיו ולועם, גם הוא עושה כן.

הוי, אסון! המרור הריף! שאול התנשם, אינו יכול לשאף רוח!

"יין, יין — תנו לו! — צעק אבא: — ישתה נרנח לו!" אבא חרדה מאד והיא מגישה יין אל פיו; שאול שותה ושואף רוח. אבל ריח המרור עוד לא כלל מתוך הפה, הוא מוסיף לשתות.

והוא שותה ושותה, עד שראשו התחיל סובב עליו.

הוא לא הרגיש עוד, בשלקתה אותו אבא על זרועותיה.

דבר מאמו: למה זה לו להטריחה בשאלותיו? והלא יודע הוא מראש את אישר תענהו: "ליל הסדר!"

והוא ממתיך ומחכה; אבל קשה לו לנער לחכות; והוא מתרעם בלבו על אבא: "מה היתה חסרה, אלו ענתה לי היום, עכשו, תכף על שאלותי, שאני תאב כל-כך לדעתן? מה היתה חסרה? וחושב הוא לשאל אותה אך את השאלה הזאת: "מה היתה חסרה?" והוא נגש אליה, אוהו בסנודה, ומתחיל-שואל, אבל אינו גומר את שאלתו: למה זה לו לשאל? יודע הוא למפרע (מראש), שגם על שאלה זו תענהו: "חסרה לליל הסדר!"

והוא מחכה על פרחו; ובין כה הגיע חרש נסן. הרבי קרא דרור לתלמידיו.

לשאול הקטן היו מעתה ימים ארבים באפס מעשה, רק — לחכות ולהוסיף שאלות על שאלותיו.

ולמען קצר את הימים, הוא יוצא מבית הוריו ומטייל ברחובות הפרששים וברחוב בתי הכנסיות, ומתענג להביט על הזלפים¹ הקטנים הנזילים מסביב, מתפצלים ומתפלגים ומעקלים אחרותם, בעקשנות של ילדים שובבים, עד שהם נבלעים כלם לתוך מפל מים אחד הזורם ונופל לתוך העמק.

"מה הם נחפזים השובבים העליונים הללו?" — מתפלל שאול הקטן. — "מדוע הם מתפרדים? מפצים הם לתוך העמק? יתחברו להם שגים-שלישה יחד ויגל עליהם הדרך!"

ובלבם באת האנה להסיע את האבן הפפסיק בין שני זלפים ולחברם יחד.

הזלפים העליונים התחברו, התערבו, ניהיו לאגם קטן אחד, אבל בגע זה הפסיקו את לחישתם, באלו גאלמו; אין זכר עוד לעליצותם ולשובבותם! הומה, שעמדו על מקום אחד, ובימייהם כמו נעפרו.

"מדוע כל זה? הלא סוף-סוף הכל הולך אל העמק!" ופתאום עולה על לבו שאלה חדשה: "אנה הולך מפל-המים שבעמק?"

"אל תהר בודי!" — הוא עונה לעצמו.

"והתקד?"

"כל הנהרות הולכים אל הים! הלא כך כתוב!"

"והים?"

"מסתמא — אל האקינזים!"

"והאקינזים?"

"והאקינזים הולך אל הירדן... ואולי אל נהר פרת!" ופה נשאר סבוך בשאלה חדשה: "ירדן או פרת?" עוד שאלה אחת נוספה על שאלותיו; והוא מחכה ומחכה לליל הסדר, ליל התשובות.

סוף-סוף הגיע "ערב פסח", זה היום הארוך מאד על הילדים, בהקדמה ארוכה לספר קטן ומלכב² כל יום ניום הביא

¹ זלף, פלג קטן מאד.

² נעים, לנחם לב.

ובורא לו שמש, ירח, כוכבים ועננים... ועל החזה — משא כבד!
קשה לשאף רוח! והרבי עומד עליו ומפסמו במרור...
ומאז והלאה, כשתיה שואל שומע את אחד מהבריו
שואל או מקשה שאלות וקשיות — הנה מאים עליו באצבע:
"הם! אל תשאל! פן יסתמו את פיה במרור!"
והנה שמש וירח.

להשקיבו במסתו. רק זאת ראה, שהספון מלמעלה הולך ויורד,
הולך ונופל עליו... וכשהשקיבה אתו אבא במסתו, התרומם
פתאום הספון, וקפץ וישב אל מקומו... ופעמונים מצלצלים
באזניו... וברקנים מתרוצצים... והוא יושב על דף וצף מירדן
אל פרת ומפרת אל הירדן... ואת האלהים הוא רואה — יושב

פרטים הבניסה.

(ספר)

(סוף)

רעהו בן-גיל — במאנו ללכת אתו, אף חפצו העז לבא
אל הבקר גובר עליו, ואינו יכול ללכת אט. הנה הם
קרבים אל הבקר וניני שמעון מביטות למצא מקום אשר
יוכל העור לשבת עליו כל העת, אשר הוא יהיה בבקר,
ופתאום חנרו פניו... מה זאת? קול המנגנים לא נשמע
עוד!... האמנם יצא כבר הבקר מן העיר...? ושמעון
ממהר בכל כחו לבא אל הבקר. לבו דופק בו בחזקה,
רגליו בושלות, והוא קרב עד לפני האיש היושב לפני
ארטי-הבקרטיס וישאל בקצף רוח: הנמקרים עוד פרטיסי
הבניסה?...

— אף יכלה המונה הנה — ענה האיש, יצג המונה
העצום, חבה עוד מעט!

— אל נא תשובני בני! — מתחנן העור.

— לא אשובך, דודי! — אומר שמעון, — אתה תעמד

פה, ואנכי אבוא אל הבקר כהם המונה הנה; החרחוק
ביתך מזה?

— ברחוב "הנפחים" אני נה, מימין לבית המדרש
"פועלי צדק"... הנה לו יכלתי להיות עתה בביתי...
אח! אח!...

— לו יכלתי, דודי, לרוץ, — אומר שמעון — כי
עתה הבאתיך כרגע לביתך; שם היית יכול לשבת ולנוח.
פה אין מקום גם להשען...

— אנכי אתחנן — ענה העור, — וארוץ אחרך, ועל
פניו המעשים נראה כבת צחוק.

— הבה גרועה! — אומר שמעון ואוחז ביד העור.
בצעדים מהירים עברו במעט שני רחובות ושמעון חשב

בלבו, כי עוד מעט וקא אל רחוב "הנפחים". פתאום החל
העור לשעל בלי הרף, נשימותיו הלכו הלך ונקצור
והשעיל שם במעט מתקן לגרוננו... געמד נא רגע! —

מתחנן העור — געמד רגע, עד אשר ירפני השעיל הארוך...

אולם לא הספיק לצעד עשרים צעדים, והנה קול
העור עולה עוד הפעם באזניו: גרי הבית, שעל ספסל
מבואו יושב העור, החלו להשליך חפציהם מתוך הבית.
הם לא ראו כי איש יושב על הספסל לפני ביתם ונשליכו
עליו שני כסאות. בבהלה קופץ העור מעל מקומו וקר
מעט מעל הספסל ומשטח בפיו וממשמש באוירה
וקרים וספרים ושמיות משלכים עליו... לב שמעון וזעף
מאד על המקרה הרע, אשר הקרה לו לפניו לטפל בעור
כרגע הנה. הוא אומר לרוץ לדרבנו, אף צעקות העור
קורעות לבבו, והוא עומד רגע על מקומו מרחוק, אולי
תגע צעקת האמלל עד לב אחד האנשים הרבים אשר
ברחוב; אף המהומה והרעש הולכים הלך ונרדף... הנה
נדרס העור אל הספה הקטנה אשר לפני הבית... שני
אנשים רצים בקל כהם ומכשילים את העור והוא נופל
ארצה... בובעו השלך ממנו והלאה הוא שולח ידיו לבקשו,
והנה איש אחד רץ עובר עליו ורוכס את ידו הפשוטה עד
שפך דם, וקול צעקתו פולח לבבו...

ושמעון איננו יכול להתאפק עוד, והוא מקפץ אל
העור ומקימו ואומר לו: הבה נסדרה מזה! איזי בני! —
מתחנן העור — הצילני נא! הוציאני מן המקום הזה! פה
ירמסוני ברגליים... יי ויחשב לך את הדרך הנה לצדקה.
חיושה בני הושיעני! איזי! איזה בוכעי?... ושמעון אוחז את
העור ואומר לבא עמו אל תוך הקהל ולמצא שם את
הבוכע. אף האנשים עומדים צופים ואין לבא בתוכם,
והוא מוליך אותו אל הרחוב השני אשר בו יבאו אל
הבקר.

— גמירה נא, דודי, ללכת! — אומר שמעון אל
העור ומשכו אחריו. הוא מרגיש כי לא טוב הוא עושה
במשכו את העור הקטן באשר ימשך לפעמים את שלמה

— חם ושלום! — עונה רבי חיים. — בביתי צר גם לבגיר-ביתי; ממש אין מקום לשבת... שלום! אנה בית האיש הזה?

— ושמעון עונה את שואליו ואומר להם כי "מצנה גדולה" לרסם על העור ולחביאו אל ביתו אשר מימין לבית הכנסת "פועלי צדק"...

— והעור מוקם בכבודות, נדיו על צדיו וקול אנקויותיו פולח לבב...

והעור מוקם בכבודות, נדיו על צדיו וקול אנקויותיו פולח לבב...
והעור מוקם בכבודות, נדיו על צדיו וקול אנקויותיו פולח לבב...
והעור מוקם בכבודות, נדיו על צדיו וקול אנקויותיו פולח לבב...
והעור מוקם בכבודות, נדיו על צדיו וקול אנקויותיו פולח לבב...
והעור מוקם בכבודות, נדיו על צדיו וקול אנקויותיו פולח לבב...
והעור מוקם בכבודות, נדיו על צדיו וקול אנקויותיו פולח לבב...
והעור מוקם בכבודות, נדיו על צדיו וקול אנקויותיו פולח לבב...
והעור מוקם בכבודות, נדיו על צדיו וקול אנקויותיו פולח לבב...
והעור מוקם בכבודות, נדיו על צדיו וקול אנקויותיו פולח לבב...
והעור מוקם בכבודות, נדיו על צדיו וקול אנקויותיו פולח לבב...

קול פטיש עולה באוזניו, רק פנים אחד דולק במבוא הבקר; הבקר רוקח מאדם. על גג הבקר נראו לו פשנים שלשה אנשים מרימים את הכד המכסה את הגג... ושמעון ממחרת בקל בחזו לבא אל הבקר, ושואל את השומר החולף הנה והנה: ההחל המונה האחרון!...

— החל ויבקר בלה! — עונה השומר, האיןך רואה כי מורד הבקר? ..

— ומחר? ..

— מחר תהיה "שבת" ותאכל "קוגל" עונה השומר בלעג...

י. ב. לבנה.

והעור מוקם בכבודות, נדיו על צדיו וקול אנקויותיו פולח לבב...
והעור מוקם בכבודות, נדיו על צדיו וקול אנקויותיו פולח לבב...
והעור מוקם בכבודות, נדיו על צדיו וקול אנקויותיו פולח לבב...
והעור מוקם בכבודות, נדיו על צדיו וקול אנקויותיו פולח לבב...
והעור מוקם בכבודות, נדיו על צדיו וקול אנקויותיו פולח לבב...
והעור מוקם בכבודות, נדיו על צדיו וקול אנקויותיו פולח לבב...
והעור מוקם בכבודות, נדיו על צדיו וקול אנקויותיו פולח לבב...
והעור מוקם בכבודות, נדיו על צדיו וקול אנקויותיו פולח לבב...
והעור מוקם בכבודות, נדיו על צדיו וקול אנקויותיו פולח לבב...
והעור מוקם בכבודות, נדיו על צדיו וקול אנקויותיו פולח לבב...

— ברורך אהה, בני, ליי—אומר העור וקולו נשמע גם תחנה, גם בקנה... המרוצה נרמה לי את השעול התוק... גל בלה נא בני, בלה!

שמעון מוביל את העור. אך לרגעים תוקף אותו השעול והוא אנוס לעמוד ולחכות עד עבר השעול. והנמן עובר, ושמעון מרגיש כי כל רגע שהוא מטפל בעור החולף הלוך וארץ והמשה, והוא מתחרט מאד על עובד את הבקר ולא חכה לקץ המונה. "מי יודע" — באה ראנה חדשה בלבד — מי יודע אם לא ימכרו כל פרטיסי הבנייה עד שובי אל הבקר? ... הן רבים הם האנשים החפצים לראות את הסיוות הנפלאות; והוא מביט אל האנשים הרבים העוברים עליו בחפזן ומדמה בלבד, כי כלם חולקים שמה. "הספילתי מאד, בילא הכינוי לי ברמים הבנייה בעור מועד. חושב שמעון ולבו בואב בו מאד, ואיננו מרגיש, כי כבר עבר את רחוב "הנפחים"... פתאם התעורר מאד למראה מגדל-הצופים, אשר צלו הארץ מתחיל בקצה הרחוב האחר ומגיע לקצה הרחוב השני!

— תועים אנו! — קורא שמעון במרידות. — הגנו עומדים עתה על יד מגדל-הצופים!

— אם כן — אומר העור, והשעול מחנק אותו יותר ויותר ואיננו מניח לכלות דבריו—אם כן... שאל נא, בני, אנה... רחוב "הנפחים"? הביאני נא אל בית הכנסת "פועלי צדק"; שם אמצא לי איש אשר יובילני אל ביתי... אח! אח! ... חש אנכי דקירות עזות בצדי... אח! אח! הניש פה מקום... לשבת חצי רגע...? ופני העור חורו פתאם, והוא מתנודד ונופל כמת ארצה...

צעקת אימה התפרצה מפי שמעון בדממת הרחוב; כרגע יצאו אנשים אחדים מבתיהם ונישו אל העור השוכב כמת ארצה וניגועו הנה והנה ונירוצו להביא מים, באשר ירדו עליו טפות מים אחדות, נשמעה אנתת העור היוצאה מעמק לבו...

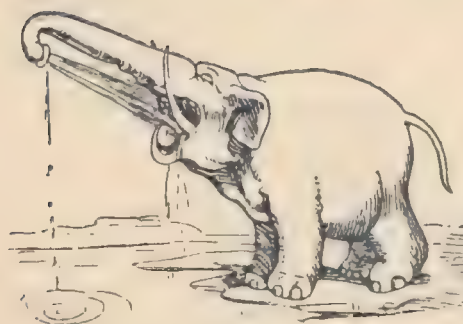
— רבי חיים! הביאה את החולה לביתה. — אומר אחד האנשים — אנכי אענך לשאתו אליך, בחצרך הן יר רופא...

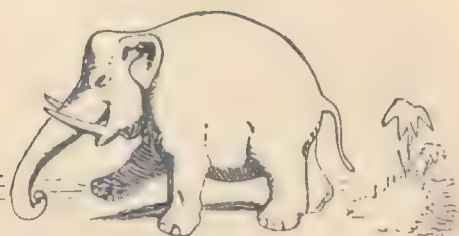

נִקְמַת הַפִּיל.

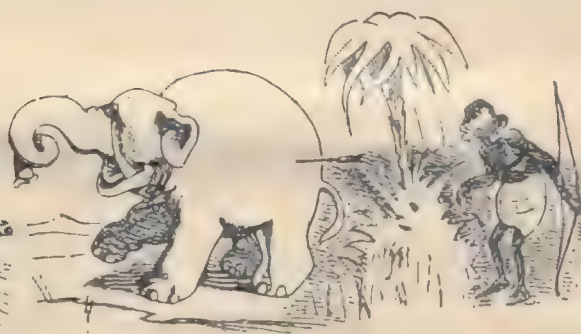
וְהָגָה בָּאֵר — וּמַר שֶׁנֶּהֱב
דָּלָה וַיִּשֶׁת מִדְּלִי-הָאֵף.

אָדָּו שֶׁנֶּהֱב הוֹלֵךְ לְשׁוֹם
בָּחֶם מֵיֹם, לְשֹׂאף מַעַט רוּחַ.

וּבְמַהֲרָ חֵץ הַפֶּנֶה פָּנָיו
לְדָרֶף אוֹיְבָהוּ מֵר שֶׁנֶּהֱב.

רָאָה כּוֹשֵׁי אֶת גְּדוֹל הַדּוֹר יֵא
דֶּרֶךְ מִשְׁתֵּו גִּגְדָּו — וַיֹּר.

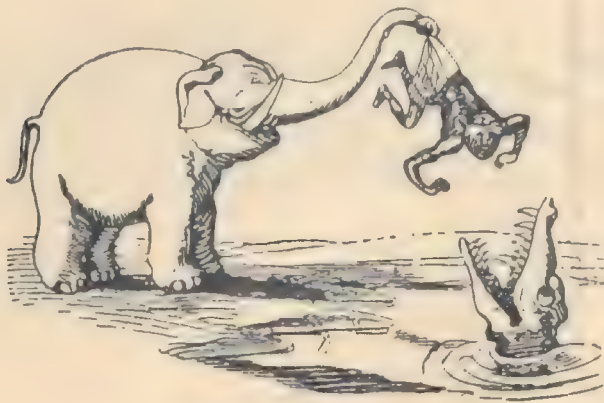
וְהוּא מוֹשְׁכּו אֶל פֶּלֶג מַיִם —
וְזֶה צוֹעֵם: הָהָ, הָהָ, שְׂמִיָּם!

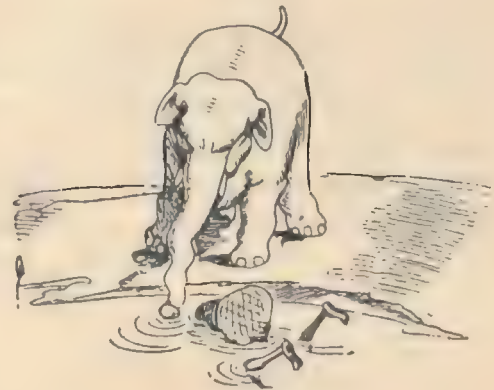
כּוֹשֵׁי מַהֲרָ לָנוּם — לְשׁוֹא!
הַפִּיל תִּפְשֵׁ אֲזָנָו בָּאֵף.

(¹) אֶת הַפִּיל הַגָּדוֹל בְּחַיָּו.

פוישי מקסבן! — אף שם בגנים
פלעז קמעט פגיי-המים.

מושכו אחריו ולפוצטוב לו
ובתוך הפלג היאצטוקרו.

והרים אויבו במבגנים —
אחר נשאל חיש הרנגים.

אף מר שנהוב משהו אז
ומי חטאת עליהו יו.

שנהוב הולך שבע נקם די;
פוישי עומד פצבר חי.

ב. צ. ורמי.

ובצבר י נרקו בניא —
פוישי צועק: דמר, וי, וי!

(¹) מין צמח המכסה כלו במרקרות במחמים, — קאקטוס.

אֶהְבֶּת אֲחֹת. — אֶהְבֶּת רַבָּה וְאֶמֶץ לֵב נִפְלָא הָרִאשָׁה

נִשְׁרָה עֲבָרָה אַחַד בְּנוֹיָרָק, חֵיה דְּנִינָר שְׁמָה. אַחֵי הַנְּעָרָה הָיוּ, יַעֲקֹב דְּנִינָר, נִפְצַע פָּצַע עִמָּךְ בְּרִגְלוֹ וַיּוֹכֵא אֶל בֵּית הַחוֹלִים, הָרוֹפְאִים אָמְרוּ נוֹאֵשׁ לַחַיּוֹ, אֵד הוּא הַתִּנְכַּר עַל מַחֲלָתוֹ הַקָּשָׁה יוֹחִי, אֲכִל לְרִגְלוֹ לֹא מִצָּאוֹ הָרוֹפְאִים כָּל תְּרוּפָה אַתְרָת בְּלֹתִי אִם לְקַרֵּם עָלֶיהָ עוֹר בְּשָׂר אָדָם, וְאִם לֹא, — יִהְיֶה אֲנוּסִים לְכַרֵּת אֶת רִגְלוֹ, וְלִהְיוֹת לְכָל הָיָה אֲרֻבַּע אֲחֵיות בְּנוֹת שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה — עֶשְׂרִים שָׁנָה, אֲכִל לֹא עָלָה גַם עַל דַּעְתָּהּ לְבַקֵּשׁ מֵאֵחָת מֵהֶן, לְהַקְרִיב בָּעֵדוֹ קָרְבָּן גָּדוֹל כִּי — לָתֵת לְפָשֶׁט עֲדָה מִעַל בְּשָׂרָה וְלָתֵת לוֹ, וְהָיָה בְּאֶחָד הַיָּמִים בָּאוּ אֵלָיו אֲרֻבַּע אֲחֵיותָיו לְבַקְרוֹ, שְׁלֹשׁ הָאֲחֵיות הַבְּכִירוֹת הֵבִיאוּ לוֹ מִתְּנוּת, רַק הַצְעִירָה לְבָדָה לֹא הֵבִיָּאה לוֹ מֵאוּמָה, וְכֹאשֶׁר שָׁאַלָה הַחוֹלָה מִדַּעַל לֹא הֵבִיָּאה לוֹ גַם הִיא דְּכַרְמָה, עֲנָתָה: גַם אֲנִי הֵבֵאתִי לָךְ מִתְּנָה קָלָה — אֶת עוֹר בְּשָׂרִי אֲסֹף לָךְ לְפָא בּוֹ אֶת רִגְלֶךָ הַמִּינִית, בְּבָבִי וּבְרַמְעוֹת נִשֵּׁק יַעֲקֹב לְאֲחֹתִי; וְהָיָה לְהַתְחַמֵּק מִפְּנֵי וַתֵּבֵא אֶל אֶחָד מִחֲדָרֵי בֵּית הַחוֹלִים וַתִּבְקֹשׁ אֶת הָרוֹפְאִים, כִּי יִפְשְׁטוּ מִרְגְּלָהּ עוֹר בְּמִדָּה הַקְּרוּשָׁה לְרַפּוֹת רִגְלָהּ אֲחֵיהָ.

כְּעֶבֶד יָמִים אַחֲרִים יָצָאוּ הָיָה וְאֲחֵיהָ מִבֵּית הַחוֹלִים וּשְׁנֵיהֶם שְׁלָמִים וּבְרִיאִים.

יְלָדִים-עֲבָרִים-סִינִים. — בְּעִיר קֵי-פִינְג-פוֹ, אֲשֶׁר בְּלִב אֶרֶץ סִין הַגְּדוֹלָה, נִמְצְאוּ עֲבָרִים-סִינִים, לֹא-מֵר, עֲבָרִים אֲשֶׁר בָּאוּ לִשְׁבֹּת בְּאֶרֶץ סִין לִפְנֵי הַרְבֵּה מֵאוֹת שָׁנִים, וּבְמִשְׁךְ הַזֶּמֶן הַתְּבוֹלָלוֹ בֵּין הַסִּינִים וְלִמְרוֹ אֶת מִנְהִיגָתָם וְכָל דְּרָכֵי חַיֵּיהֶם, רַבִּים מֵהֶם הִתְעַרְבוּ בֵּין הַסִּינִים לְנִמְרָה, אֵד שְׁאֵרֵיהֶם יוֹרְעִים עוֹר מַעֲשֵׂה מִחֲנִי יִשְׂרָאֵל וְשׁוֹמְרִים עוֹר אִיזָה מִנְהִיגָתָם מִמִּנְהִיגָתוֹ יִשְׂרָאֵל, וְאִלֵּם מִתּוֹרַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָדְעוּ מֵאוּמָה, בְּעַת הָאֲחִירָה הֵבִיאוּ עֲבָרִים-סִינִים אַחֲרֵים מִעִיר קֵי-פִינְג-פוֹ שְׁנֵי נְעָרִים לְעִיר שְׁנֵי (עִיר הַחוֹף בְּצִפּוֹן אֶרֶץ סִין וְכֵה הַרְבֵּה מִבְּנֵי אֶרֶץ וְגַם עֲדַת יְהוּדִים) וַיִּמְסְרוּם לְבֵית הַסִּפֵּר אֲשֶׁר לְעֵרַת הַיְּהוּדִים בְּעִיר הָזֹאת, מֵרָאָה שְׁנֵי הַנְּעָרִים הָאֵלֶּה בְּמִרְאָה סִינִים אֲמִתִּים וּלְבוּשֵׁיהֶם כְּלָבוּשֵׁי הַסִּינִים, גַם צִמּוֹת הֵם מְגָדִילִים לָהֶם עַל עַרְפֵּם כְּצִמּוֹת הַסִּינִים, אֵד הֵם מְכִינִים אֶת עַצְמָם בְּבֵית הַסִּפֵּר הָעֲבָרִי לְחַיּוֹת לְעֲבָרִים בְּלָבָם וּבְנִפְשָׁם.

חֲדָשׁוֹת.

פפ

חֲנִינּוֹת יְלָדִים. — בְּעִיר וִרְבִּלּוּבָה עָרְכוּ הַצִּיּוֹנִים בְּחֻמְשָׁה עֶשֶׂר בְּשָׁבַט חֲנִינּוֹת יְלָדִים נִהְדָּרָה מֵאֵד, אֶת הַחֲנִינָה פִּתַּח בְּדִרְשָׁה יָפָה רֹאשׁ אֲנָגָה הַצִּיּוֹנִים מֵר צָבִי ו, דוֹנִילִיָּאקִי, וְאֲחֵרֵי דְרֶשׁ הַמִּדְרָה הָעֲבָרִי מֵר אֲבָרָהם אֵלֶיהָ סִגְלָר, מִקְהֶלֶת מְנַנִּים נִנְנוּ מְנַנִּינּוֹת יָפוֹת וּמִקְהֶלֶת יְלָדִים שָׂרִי צִיּוֹן וְהַצִּיּוֹ בְּמִתְּנָה אֶת "הַיְּהוּדָה וְיִלְקִי" לְאַפְרִים לִיפְשִׁין (נִדְפָּם בְּעוֹלָם קָטָן) שָׁנָה רִאשׁוֹנָה חוֹבֶרֶת 14) וְנִשְׁרָה אֶחָד קָרָא עַל פֶּה אֶת הָאֲנָגָה הַיָּפָה "תְּמָרִים שֶׁל חֻמְשָׁה עֶשֶׂר" לִיהוּדָה שְׁטִינְבֶּרְג (עוֹלָם קָטָן) שָׁנָה רִאשׁוֹנָה חוֹבֶרֶת 82), לְסוֹף נִתְּנוּ לְכָל יֶלֶד תִּיק מֵלֵא פְרוֹת אֶרֶצָנוּ וְעַל הַתִּיק בְּתִכַּת יָפָה.

— הַיְּהוּדִישֵׁן (פֶּלֶךְ קִיּוֹב), בְּעָרְבֵי לֵיל חֻמְשָׁה עֶשֶׂר בְּשָׁבַט נִשְׁרָה חֲנִינָה בְּבֵית הַסִּפֵּר הַגְּדוֹל לְנִעְרוֹת אֲשֶׁר לְהָרוֹפְאָה מִרַת גִּלְדֶּאֶרְבִּיטֶר, בֵּית הַסִּפֵּר הָיָה הוּא בְּעַל אֲרֻבַּע מַחֲלָקוֹת, וְכוּ מֵאֵה וְעֶשֶׂר תַּלְמִידוֹת, חֶלֶק גָּדוֹל מֵהֶן לְיִמְדוֹת חֵם, כִּי יֵד הַיְּהוּדִי הַנְּעִינִים אִיזָה מִשְׁנֵה לְשֶׁלֶם שֶׁכֶּר לְמִדְרָן, בְּבֵית הַסִּפֵּר הָיָה מוֹרִים גַם שֹׁפֶת דְּמִדָּנָה, חֲשֹׁבֵן וְיֵתֵר הַיְּהוּדִיּוֹת הַיְּהוּדִיּוֹת, אֵד הַלְמוֹד הָרִאשִׁי הוּא הַשָּׂפָה הָעֲבָרִית בְּשִׁטַּת "עֲבָרִית בְּעֲבָרִית" וְהַתְּלִמִּידוֹת עוֹשׂוֹת חֵיל בְּלִמְדָן זֶה לְהַפְלִיאוֹ, מִלְכָּד הַיְּהוּדִי הַתְּלִמִּידוֹת בָּאוּ אֶל הַחֲנִינָה עוֹד אֲנָשִׁים וְנָשִׁים רַבִּים, אֲשֶׁר הִתְעַנְּנוּ מֵאֵד לְשִׁמְעַ שִׁיחָה עֲבָרִית, שִׁירִים עֲבָרִים וּמְנַנִּינּוֹת עֲבָרִית מִפְּנֵי הַתְּלִמִּידוֹת הַקְּשָׁנוֹת וְהַגְּדוֹלוֹת יָחֵד, הַשִּׁירִים נִקְרְאוּ בְּהַטְעָמָה וְהוֹשָׁרָה בְּרִנָּה, אַחֲרֵי כֵן חֲלָקוֹ לְכָל הַתְּלִמִּידוֹת פְּרוֹת וּמְנַנִּינּוֹת, וְשִׁמְחוֹת וְסוֹבוֹת לֵב שָׁבוּ לְבֵית הַיְּהוּדִי, פְּתִיחַת בֵּית הַסִּפֵּר, — בֵּית הַסִּפֵּר לְנִעְרוֹת בִּיפֹה, שְׁנֵי מֵרֵשׁוֹת חֲבֵרֶת, כָּל יִשְׂרָאֵל חֲבָרִים, וְכֹא כָּל לְרִשְׁוֹתָם שֶׁל חוֹבְבֵי צִיּוֹן, נִפְתַּח בְּעַת הָאֲחִירָה, אַחֲרֵי שׁוֹב הַמְּנַהֲלָה מִרַת רוֹנָה יָפָה מְרוֹבִיָּה לִפֹּה וְלַעֲבוֹדָתָהּ, עָמָה יוֹכֵלִים אֲנִי לְקוֹת, כִּי הִיא יִהְיֶה בֵּית הַסִּפֵּר לְנִעְרוֹת לְבֵית כִּסֵּר עֲבָרִי אֲמִתִּי שְׁנֵי עֲבָרִית, עֲבָרִית בְּשִׁפְטָהּ, בְּלָבָב וּבְנִפְשָׁהּ, מִן הַיְּלָדִים הָעֲבָרִי, שְׁהִיָּה סְנוֹר מִפֶּה הַמַּחֲלָה הָרָעָה שֶׁהִתְחַלְּבָה בְּאֶרֶצָנוּ, נִפְתַּח גַם הוּא.

העולם קטן

נא

למערכת העולם קטן הנכבדה!

שמח אני להודיע בהעולם קטן, כי הודות להאדון צ. ה. הרם נוסדה בכפרנו אגודה ציונית וחתמנו על חמשה עתונים ובתוכם גם על העולם קטן. ובכל מוצאי שבת מתאספים יחדו בני כפרנו וקוראים עתונים וספרים ושרים שירי ציון. באחת מהאספות האלה באר מר הרם פרשת החג חנוכה; והוא גם דבר על מצב עמנו בעת ההוא והראה לדעת, כי אם גם קטן ודל עמנו אך אם יחפץ או יוכל לעשות גדולות.

כפר משקמר (פ. משרניגוב)

משה קרסיק

בן י"ג שנה.

לחברי הקטנים קוראי העולם הקטן!

כבר עברתי על התנ"ך שתי פעמים, גם דקדוק למדתי וגם עשיתי חיל בלמודי, אך צר לי מאד, כי אין לי ספרים למקרא, כי עירנו קטנה וספרי קריאה אין בה, ורק את העולם הקטן אני קורא אשר גם הוא רק דפים אחדים לקריאת חצי שעה, ולפי דעתי טוב עשו העורכים הנכבדים לוא הנדילו והרחיבו אותו, ותחת זה יוסיפו על מחירי; וטוב היה גם לוא הרפיסוהו בלי נקודות, כי נעים לי מאד לקרא ספר בלי נקודות, ומה דעתכם אתם חברי על זה? בימים האחרונים השנתי למקרא ספר יפה מאד הלא הוא הספור כור עני אשר בו כתובים קורות ימי רובינון והנני מתענג עליו מאד, והנני מקוה כי בקרב הימים אמצא לי עוד ספרים למקרא. את החידה בחברת ב"נ מצאתי: המקרא הוא נמצא בספר ישעיהו כ"ד הלא הוא: בוגדים בנדר ובנדר בנדים בנדר.

משה וויין, בליצא פלך ווילנא.

לחברי הקטנים קוראי העולם קטן ודוברי עברית!

קנא אקנא בכס מאד, חברי דוברי עברית, אשר תרעו להביע את כל מחשבותיכם בעברית; גם אני תפצתי להיות כאחד מכם, אך בעירנו אין ילדים היוצעים לדבר עברית, וגם לי קשה מאד הרבור בשפת עבר. אף כי כבר עברתי על כל התנ"ך וגם קראתי ספרי מקרא לא מעט, ומה מאד אקנא באותם הילדים אשר בעירם ערכו לפעמים חנים לילדים ויצינו לפניהם מחוות מחיי עמנו. אבל בעירנו אין כמאלה, כאשר אין אנשים היוצעים לערך מחוות וחני ילדים, ובכלל אין בעירנו מי שיראג וישם לב לנו הילדים להרים את רוחנו ולפתח את רגשותינו. אך אקוה, כי בעוד שנים אחדות יקומו גם בעירנו נערים, אשר ידעו את השפה העברית. ואז נוכל גם אנחנו בעצמנו להציג לנו מחוות מחיי בני עמנו. את השאלה אשר שאלה רוזה דוחובטש בחוברת ב"נ שנה זו מצאתי וזה הוא. בוגדים בנדר ובנדר בוגדים בנדר. גם את החידה בחוברת ה' שנה זו מצאתי ופתרונה המלה שבש.

ולמן רובינוביץ, בליצא פלך ווילנא.

לחברי הקטנים קוראי העולם קטן!

ביום ה' כ"ב לחדש טבת חנתי חג סיום התורה. החג היה ערוך כרב פאר. ומלבד הענני אשר שבעו הקרואים מהממתקים והמגדנות, אשר הכינו לפניהם הורי היקרים, שמחו ועלו ביתר שאת בשמעם, כי אני בקי בכל התורה כלה, אחרי אשר סעדו הקרואים את לבם, שרתי לפניהם את השירים, יהודי קטן אני

ויעוד ארצנו לא אכדה עם הנגינות אשר חבר אחי ברב ידיעתי בחכמת הזמרה. אחרי כן נתכבדתי מאחי הנרול בתשורה יקרה ספר. כל אנדות ישראל בכריכה יפה ומהדרה למוכרת אהבה, ובלב מלא רגש העיר את אוני כי גם לימים הבאים אהנה בתורת משה, למען ארע ללכת בדרכי ד' ולעבד לטובת עמי כל ימי חיי.

ברגשי כבוד ובכרתי ציון

אלעזר ברוכין, בן שמונה שנים.

לחברי היקרים קוראי העולם קטן!

הנה אני שמח להגיד לכם חברי היקרים, פי אני לומר עתה פה בוויבסק בבית ספר עברית בעברית, והנה אני יודע כבר לדבר עברית כמעט את כל אשר עולה על לבי. וכאשר אנחנו יוצאים מן החדר בעת ההפסקה, אני וכל חברי מדברים עברית; והנה אני לומר כבר חומש ונביאים ואני חושב, כי יש הרבה נערים הלומדים עברית כמוני.

ויבסק,

ולמן קצנלנבגן,
בן שבע שנים.

פתרונות החידות.

פתרון חידת ה' ובלוצקי בעולם קטן חוברת ה' היא: שְׂכֵם (ירח), שְׂכֵם (ענף), שְׂכֵם (עט), שְׂכֵם (עט). שמות הפותרים: בורים אברהם ורבה; קומן מרדכי ואחיו; קון פסח; גרפנקל שרה; רובנקי; רובקין צבי; דולקין מרקוס; הולדק ראובן; זק צבי; טויבין נרשן; יקניצקי שלום נפתלי; לדרמן משה; ליטנק שלום מרדכי; למקן ישראל; לקוש מרדכי; לרמן אהרן; פונר נתן; פריבולסקי זאב; פרידליאנד מינה; פרידמן זאב; צינרנסקי מ; קוביליאנסקי צבי; קוצניני יוסף; קלויטש משה; ריינבקרן יצחק; רפופורט חיים; שחין משה; שקלובסקי בן ציון.

פתרון שאלת מר ד. קלצקי בעולם קטן חוברת ה' היא בעוד עשרים ושנים שנה.

שמות הפותרים: נוומן יצחק; דינר רוב; הולדק ראובן; הרצינשין משה; ויספלד שבת; ובלוצקי אברהם; זלנלם צבי; חמוביק ברוך; טויבין נרשן; שומרינסון אלטר; טפליצקי אביגדור; טראהן אליעזר; מרגולין אברהם חיים; קיסקי יצחק; סוריק מיכאל; פטוק רוד; קילמן אריה יהודה; סלושן משה; פונר מנחם מנדל; פטר משה; פרימובסקי ולמן; פרידלינד מינה; קוצניני יוסף; קוילשטין יצחק; קלויטש משה; קקר יצחק; קרקובסקי יעקב יצחק; רבינוביץ אליעזר; רובין שמואל מנדל; רונטנק משה; רושהמן נולדה; רפופורט יוסף; הקיטה אליעזר.

לחברי הקטנים קוראי העולם קטן!

נדרות.

להקופה הלאומית. על חנכת הכית אצל דובכר אסנת בולניה נאסף בין המסוכים ע"י אברהם אסנת לטובת הקופה הנ"ל 4 רובל וארבעים קאפ. שמות המנדרים: מ. אסנת ורעיתו; ולמן אסנת ורעיתו; ליפשיץ; נ. קרצקר; סגל; אינפנדר; יקובסון; לפירובה; קונצבסקי; בוגם ועוד... חיים בן שאול ביום קומו מחליו נדרב 1 ר"ב, האחיות: אסתר וזיה רונובין (אינקי) נדרבו 50 קאפ.

Книжный магазинъ „Израелитъ“,

Книжный магазинъ „Израелитъ“, Вильна, Рудницкая ул. прод. Шап.

חדשה!!!
חדשה!!!
בזול יותר מאשר בכל בתי-מסחר-הספרים

בית-מסחר
החדש „איזראעליט“

שנפתח בוויילנא רחוב רודניצקי בבית שפירא,
הכין עתה לימי ה„סעווא“ הרבה ספרי

למוד וחנוך מכל המינים
אשר בכל ההוצאות הידועות ומוכר הכל במקח
הזול.

גם הרפים עתה בית-מסחר-הספרים
„איזראעליט“ תוצאה עשירית מוגהה ומחוקקת
של ספר החנוך המורה מאת ה' גארדאן עם
המפתח.

בבית מסחר הספרים „איזראעליט“ נמצא להמכר
המחזורים האמתים והמחזורים של רעדעל-
דוים, גם הסדורים של רעדעלהיים כפורמט גרול
וקטן. מחיר המחזורים 8 רובל עם פארטא; מחיר
הסדורים 50 קאפ' עם פארטא.

גם נמצא עתה בבית מסחר הספרים „איזראעליט“
ספרים עבריים וזשורגונים מכל המינים, גם
אלה שהם יקרי המציאות, וגם תמונות עבריות,
תיי הזמרה, כרטיסים מצוירים (אנ-
זיכס-קאטען), אלבומים ושירים ציונים.
(2-2) 21

Вильна, Рудницкая ул. д. Шапиро.

חדשות חשובות!

יצאה לאור כריסמאטיע

חדשה בזרנון ללמד את ילדי בני ישראל את השפות רוסיש
ואשכנזית בשיטה קלה מאד, בהוספת כתבי-מופת קליגרפים
(קאליגראפישע פראפסען). מהמחבר של

„הוויקארעספאנדענט“ ה' יוסף גאראדינסקי.

מחירה עם פארטא 40 קאפ'; למי'ס ראבאט.

כמו כן הופיעה מהדורה רביעית חדשה מהספר „הוויקארעספאנד-
ענט“ עם תקונים והוספות בהסקט רוסיש-זשארנאן עם הוספה
חדשה מכתבים בשפת אשכנז וכתבי מופת קליגרפים.
מחירו 30 קאפ' עם פארטא; למי'ס ראבאט.

בבית-מסחר הספרים שלי ימצאו להמכר הספרים של ד"ר רובין
מהוצאתי: (1) החיים והמות; (2) סגולות בעלי חיים; (3) מלחמת הנגלה
והנסתר; (4) סגולות הצמחים; (5) מערכת טעמי המצות, וכן כל ספרי
השכלה מכל ההוצאות; ספרי חנוך, מליצה ושיר וספרי
רומעל מהוצאות אחרים ומשלי. (4-10) 20

כתובתי:

Книжный магазинъ С. РОЗУМОВСКАГО, Бердичевъ.

או להחלוקה (פיליע) שלי:

ВАРШАВУ, Належки 34, АРОНУ ЦЕЙЛИНГОЛДУ.

בער יתומי ר. א. ברודס ויל נדבו: יצחק אייזיק
יפה (רינה) 1 רובל; בנימין אברמוביץ (פ-ם) — 2 רובל; יעקב
סוקולובסקי וחבריו 1.50 ר'; יצחק ברמן (פוניוויש). 50 ק'; ש.
לרמן (בלצי) 30 קאפ'; העלמות בריינה וסוניה ווסקו; חנה ובתיה
קתן; בילה מרגולין, בתיה בנדצקי וצמיה דומנסקי אספו ביניהן —
1 רובל, 75 קאפ'.

בעד ביתה"ס ביפו נדבו: דניאל מקרובסקי וחבריו —
2 רובל; האחיות אסתר ורחל רונובין (איבנק) 50 קאפ'; יצחק
למברג (אודיסה) 30 קאפ'; יחיאל מיזל (קוב) 20 קאפ'; נתן שור
(רודניצוב) 25 קאפ'; אפרים אברמוביץ ושלמה מולין (רציצה) 15
קאפ'; נתן ויהושע השיל ארינון (לודו) 4 רובל 50 קאפ'; אבנר
שפילברג 10 קאפ'; יקותיאל לוקשין — 30 קאפ'. העלמה בוקל
חיות (קרינקי) 21 קאפ'.

דמייל: הוצאת „תושיה“ ברשה.

העורכים: א. ל. בן-אביגדור ושל. ל. גרדון.

כתבת העולם הקטן:

КНИГОИЗДАТЕЛЬСТВО „ТУШИЯ“, ВАРШАВА.
Verlag „TUSCHIJAH“, Warschau.

בבית מסחר הספרים של האחים לעווין-עפשיין ושותפיהם ווארשא, נענשא נומ' 5

נמצא להמכר יותר משלשת אלפים מיני ספרים מכל
המקצועות והם: הומשים, מחזורים, סדורים, שוית, דרוש,
מוסקים; שסיים ואלפסין; ספרי למוד, מליצה, מחקר, שיר
והספרות היפה; ספרים בזארטון.

בית מסחר הנ"ל ממלא רצון הקונה עצמית.
אדרעסע:

Kom. Ges. Gebr. Lewin-Epstein & Co.
Warschau, Gesiastr. Nr. 5.

Ком. тов. Братьевъ Левинъ-Эпштейнъ и Ко.
17 Варшава, Гусья 5. (5-12)

בא קאטאלוג מפורט יצא לאור, מחירו 20 קאפ. 64

בבית מסחר הספרים של הוצאת „תושיה“

נמצאים להמכר הספרים

מאת ישראל יוסף סירקיס:

(א) רוח חדשה (ספור), נדפס בדפוס כשובר ועל ניר טוב, מחוץ 11
בויגנן. מחירו רק 50 קאפ' (תחת המחיר הקודם 75 קאפ'). עם
המשלוח 66 קאפ'.

(ב) בן אסתר או אל ארץ החדשה (ספור מחיי היהודים). מחירו
20 קאפ'. עם פארטא 26 קאפ'.

(ג) שלל צבעי החיים (תמונות מחיי היהודים בזמן התורה). מחירו
15 קאפ'. ועם פארטא 20 קאפ'.

(ד) כתבי בן-כפר (ספור). מחירו 10 קאפ'. עם פארטא 15 קאפ'.
ולקונה את הספרים הנ"ל ביהר — מחירם רק 1 רובל עם פארטא.

האודיסה: (2-5) 22

Издательство „Тушия“, Варшава.
Verlag „Tuschijah“ Warschau.

Zakład Frelowski Izraeliski (יודישע פֿרעבלע-אנשטאלט)

3 Celiu Witkowskiey Leszno, 31. (19-20)

